

Deckare som kan vinna skadeglad popularitet

Erik Otto Larsen. **Masken i spegeln**. 168 sidor. Stockholm: Trevi, 1995. Pris ca 205 kr. ISBN 91-7161-1037.

Recensent: överläkare Ulf Durling, psykiatriska kliniken, Danderyds sjukhus, Stockholm.

Seriemördare som efter varje dåd lämnar ett meddelande efter sig – kriminallitteraturen vimlar av varianter på temat. Det kan röra sig om en retfull eller övermodig hälsning till polisen ad modum Jack the Ripper eller en förryckt artists signatur efter fullbordat mästerverk.

Senaste exemplet heter »Masken i spegeln» i vilket konstnären, miljöinspektören och deckarkometen Erik Otto Larsens gärningsman placerar fyra vita tulpaner vid vart och ett av sina unga kvinnliga offers lik – en kombinerad rituell handling och sjuklig stereotyp. Hanteringen av berättelsen, som halvvägs tar en synnerligen överraskande vändning, har så begejstrat recensenttillblissemangen att boken i våras tilldelades Skandinaviska Kriminalistiska sällskapets prestigefylla Glasnyckeln.

Omdömeslös psykiater

Inledningsvis träffar vi Marianne, som stryps i en avkrok på Lolland, och slutligen får vi deltaga i en kapplöpning mellan de goda poliserna och ondskans och egoismens företrädare, han som måste eliminera Lise för att hon blivit ett så livsfarligt vittne . . .

Det hela är fyndigt och kompetent och författaren skulle ledigt kunna patentsöka intrigen lappkast. Men en särskilt märkvärdig eller genial thriller har han knappast åstadkommit. Vad han gjort är egentligen bara att skickligt och effektivt skarva två slags historier med varandra.

I debetredovisningen, med svartmålningar och skuldbördor, bokförs en psykotisk ynglings göranden och låtanden och en omdömeslös psykiaters. Enligt förlagsreklamen skall man få sig en rejäl dos »svidan-de kritik mot dagens bristfälliga psykvård» till livs. Därvidlag undrar jag emellertid om inte Larsen gjort det väl enkelt

för sig och förlitat sig på publikens lättuppvigade indignation. Han slår in redan öppna dörrar genom att påpeka dålig resurstilldelning och gles uppföljning av utskrivna patienter: »Som sjukhusdirektören så realistiskt uttryckt det på ett intertnt möte om besparingar: I ett kyligt samhälle måste ju någon faktiskt frysa».

Trovärdiga porträtt?

Larsens enligt förlagsreklamen »trovärdiga porträtt» av brottslingarna – av den mentalt störde våldsverkaren som sätter sig över lagen, och av läkaren, som åsidosätter de etiska grundreglerna – övertygar inte heller. Yngve, som styrs av interplanetariska strålar, beskrivs i förvirrat diagnostiska termer (ömsom psykopat, ömsom »...ganska sjuk. Schizofren, hade ångestneuroser...»).

Eftersom pojckstackarens mycket målmedvetna och välplanerade destruktivitet inte görs psykologiskt begriplig blir budskapet till läsarna att galningar per definition är riskabla och bör buras in. Och leg psyk (?) Jan Rosenquist kan näppeligen vara representativ för sin yrkeskår. Han bjuder sina skyddslingar på kalas och tappar all kontroll och terapeutisk distans om sexualiteten kräver sitt.

Vakenhetspiller

Att köra med sådana tjyvgrepp väcker naturligtvis allmänhetens jubel. Filmen »Gökboet» hör till alla tiders största kassasuccéer och »Masken i spegeln» har goda chan-

ser att tillvinna sig en bred och skadeglad popularitet.

Men de som av olika skäl inte behöver gå i försvar inför textens provokationer uppskattar säkert dess övriga, mer odiskutabelt positiva kvalifikationer. Romanen är beundransvärt, nästan utmanande kort och koncentrerad, och just så spännande som det krävs av en god kriminalroman.

Trista böcker kan konkurrera med gängse hypnotika som sömnmedel. »Masken i spegeln» har centralstimulerande verkan, den är ett effektivt vakenhetspiller. •

Varför ställer vi upp i symposie- böcker?

A C Cuello, B Collier, eds. **Pharmacological sciences: perspectives for research and therapy in the late 1990s**. 511 sidor. Basel: Birkhäuser, 1995. Pris DM 198. ISBN 3-7643-5072-5.

Recensent: professor Bertil B Fredholm, farmakologiska institutionen, Karolinska institutet, Stockholm

Detta är en bok som har en mer spännande titel än innehåll. Jag kan säga det eftersom jag själv medverkat – liksom alla andra föredragshållare vid den tolfte internationella kongressen i Montreal 1994. Totalt nära 170 personer (men endast tre svenskar) har alltså lämnat sina mer eller mindre långa bidrag till en mycket löst strukturerad – och med nödvändighet föga redigerad volym.

Boken ger alltså en mycket bred överblick över aktuell farmakologisk forskning, men ger mycket litet substans inom varje enskilt område. Flera avsnitt är i och för sig trevliga, väl-skrivna och informativa, men i dessa fall har författarna på annan plats gjort längre, bättre och aktuellare översikter.

Det som är förvånande är att vi forskare fortsätter att ställa upp och gratis producera dessa böcker som uppenbarligen någon måste tjäna pengar på. Hur dessa pengar förtjänas är också svårt att förstå. Det är nämligen

oklart vem som skall läsa boken. Den kan inte rekommenderas till inköp ens för universitetsbiblioteken. Detsamma kan sägas i minst lika hög grad om flertalet andra symposie- och kongressvolymmer som kommer i en aldrig sinande ström. •

Ännu ett ädelpekoral

Leslie H Sobin. **Tales of the ampulla of vater**. 67 sidor. Washington DC: American Registry of Pathology, 1994. Pris \$ 5. ISBN saknas.

Recensent: docent Åke Andrén-Sandberg, kirurgiska kliniken, Universitetssjukhuset, Lund.

I min undervisningsarsenal finns en bok jag inte kan undvara: »The acute abdomen in rhyme» av Alexander Cope alias Zeta. Denna lilla bok är ett underbart exempel på ett ädelpekoral, och har som sådan blivit citerad vitt och brett då man vill hitta en inledning till någon akut bukåkomma. Jag har inte träffat på någon som inte tycker om den.

Jag trodde att Copes bok ovan var den enda i sitt slag, men till min stora förvåning finns det en till. Den är skriven av den stillsamma men erkänt duktige amerikanske patolog-professorn Leslie Sobin från Washington DC. Han har sammanställt alla de små dikter han 1985–1993 fått publicerade i New England Journal of Medicine, American Journal of Gastroenterology med flera seriösa tidskrifter. Alla dikterna börjar med

*By the shores of Duodenum
where there flows the River
bile*

Dikten om choledochussten fortsätter sedan med

*Rules the Ampulla of Vater
like a Pharaoh on the Nile*

Dikten om sigmoideumdivertikulos fortsätter däremot med

*Came a gland from distant
Sigmoid*

Oh how elegant her style

Varje dikt belyser en sjukdom; allt från coeliaki till Crohns sjukdom och pankreas-cancer. Allt rimmar. Läs den inte för att få nya kunskaper, men läs den för njutningens skull. •